

GREV ERTELEMELERİ

Siyah Beyaz Gazetesi, 27 Eylül 1995

Yıldırım Koç

Kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine grevler başladı. Hükümet, T.Şeker Fabrikaları, TCDD, SEKA ve limanlar (TCDD ve T.Denizcilik İşl.) grevleri konusunda çok duyarlı. Grev ertelemeleri için Bakanlar Kurulu kararname hazırlandı; ancak CHP'li bakanların imzalamamaları üzerine, sonuçsuz kaldı. Cumhurbaşkanı Sayın Demirel de devreye girdi, grevlerin ertelenmesi için çeşitli girişimlerde bulundu.

Grev ertelemeleri nedir? Hangi koşullarda yapılabilir? Sonucu nedir?

Deniz Baykal, 18 Eylül 1995 günü TÜRK-İŞ'i ziyaret etti ve Başkanlar Kurulu toplantısında konuştu. Sayın Baykal konuşmasında, yüzde 5,4'lük bir zam teklifine karşı yapılan grevin ertelenmemesi gerektiğini belirtti. Konuşmasında, daha "makul" bir zam teklifinin işçi sendikası tarafından kabul edilmemesi durumunda grev ertelemesinin yapılabileceği izlenimi doğdu. Daha sonra, "yasal şartlar gerekirse" gibi bir değerlendirme yaptı.

Ulaştırma Bakanı Ali Şevki Erek ise, 23 Eylül 1995 günü yaptığı basın toplantısında, TCDD ve limanlar grevlerinin "hiç olmazsa belirli bir süre" ertelenmesini savundu. Cumhurbaşkanı Sayın Demirel de, 24 Eylül 1995 akşamı TRT 1'de yayınlanan konuşmasında, 60 günlük bir grev ertelemesinin işçinin hakkına bir zarar vermeyeceğini belirtti.

Grev ertelemeleri konusundaki bu değerlendirmelerde büyük hatalar var.

1982 Anayasası'nın 54. maddesinde şu düzenleme yer almaktadır: "Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir. Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda ertelenmenin sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür."

Anayasanın 54. maddesi, Sayın Erek ile Sayın Cumhurbaşkanımızın önerisinin geçersizliğini ortaya koymaktadır. 12 Eylül öncesinde yürürlükte bulunan 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'na göre, "grevin geçici olarak durdurulması" uygulaması vardı. Sayın Demirel, başbakanlığı sırasında, 1.1.1980 ile 12.9.1980 tarihleri arasında 342 işyerini kapsayan 47 grev kararı ve uygulamasını bu şekilde geçici olarak durdurmuştu. Bu işyerlerinde 130.809 işçi çalışıyordu. 275 sayılı Yasaya göre, Bakanlar Kurulu, bir grev kararını veya grevi, "memleket sağlığını veya milli güvenliği bozucu nitelikte" kabul ederse, önce en çok 30 gün süreyle, daha sonra da en çok 60 gün süreyle geciktirebiliyordu. Ancak bu sürelerin sonunda işçinin yeniden greve çıkma hakkı vardı. Sayın Cumhurbaşkanımızın, herhalde bir dönem çok kullandığı ve bugün anımsadığı uygulama budur. Nitekim, 1980 yılında şöyle demiştir: "Grev ertelemeleri keyfi olarak yapılmamaktadır. Bu, hükümetlerin hakkı ve görevidir. Türkiye'de bırakalım her şeyi, felç mi olsun?" Ancak 1982 Anayasası'na göre, grevin ertelenmesi sonucunda yeniden greve çıkmak olanaklı değildir; uyuşmazlık, anti-demokratik bir yapısı olan Yüksek Hakem Kurulu tarafından sonuçlandırılmaktadır.

1983 yılında kabul edilen 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nın 33. maddesine göre, "karar verilmiş veya başlanmış olan kanuni bir grev veya lokavt, genel sağlığı veya milli güvenliği bozucu nitelikte ise Bakanlar Kurulu bu uyuşmazlıkta grev ve lokavtı bir kararname ile altmış gün süre ile erteleyebilir."

"Genel sağlık" ve "milli güvenlik" gerekçeleri, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından onaylanmış 87 ve 98 sayılı Sözleşmeleri'ni ihlal etmektedir. THY grevi bu

gerekçeyle ertelenmiş ve Danıştay da bu ertelemeyi haklı bulmuştur. Halbuki, ILO, havayolu şirketi grevinin ertelenmesini grev hakkının ihlali olarak kabul etmektedir.

Dikkat edileceği gibi, bırakın ILO Sözleşmelerini, yürürlükteki mevzuatta bile, grev ertelemelerinde, önerilen ücretin "makul" bir düzeyde olması gibi bir mantık geçerli değildir. Bu nedenle, önerilen ücret zammı yüzde 5,4 değil de, Sayın Baykal'a "makul" gelen ve ancak sendikalar tarafından reddedilen bir düzeyde bile olsa, CHP'li bakanların bu kararnameye imza atmamaları gerekir. Yürürlükteki mevzuata göre, şeker grevi milli güvenliği veya genel sağlığı bozucu nitelikte olsa, Hükümetin önerdiği zam yüzde sıfır bile ise, CHP'li bakanların kararnameyi imzalaması gerekir. Eğer şeker grevi bu nitelikte değilse, ki değildir, "makul" ücret tekliflerinde bile ertelemeye karşı direnmek zorunludur.

1995 yılında Meclis gündemine gelen Anayasa değişiklik tasarısında da bu konuda bir düzenleme öngörülüyordu. Anayasa Komisyonu'nca kabul edilen değişiklik tasarısına göre, Anayasa'nın 54. maddesinde grev erteleme gerekçeleri sayılacak ve 2822 sayılı Yasa'da belirtilen "milli güvenlik" ve "genel sağlık" gerekçelerine bir de "kamu düzeni" gerekçesi eklenecekti. Eğer 54. maddenin değiştirilmesine karşı çıkılmamış ve bu değişiklik önlenememiş olsaydı, bugün Hükümet istediği grevleri "kamu düzeni"ni sağlama adına kolayca erteleyebilirdi.

Yürürlükteki mevzuata göre Hükümete tanınan grev erteleme yetkisi, Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmelerini ihlal etmektedir. DYP'nin grev erteleme çabaları ise, yürürlükteki mevzuata bile uygun değildir.